

териализъм“ от М. Турган-Барањовски (1897), „Осемнадесетий брюмер на Луи Бонапарта“ от Карл Маркс (1897), „Николай Гаврилович Чернишевски“ от Георги В. Плеханов (1897), „Народничество и марксизъм“ от П. Струве и А. Волгин (1897). Ето и някои номера от „Работник“: „Борбата на английските работници за свобода“ от Б. Кричевски (1897), „Край Волга“, повест из живота на руските революционери от Сергей Степняк-Кравчински (1897), „Работническото движение в Русия“ от Г. Плеханов (1897). Всички тия книги (и не само тях) Яворов следователно е притежавал и — трябва да предполагаме — чел. А понеже си поръчва и „бъдъщите издания“ на Бакалов, нека подчертаем, че Бакалов по онова време беше най-важният издател на социалистически книги. Като вземем пред вид, че Яворов говори за цялата социалистическа литература, не би било излишно да припомним по-важните социалистически книги, преводни и оригинални, излезли до 1898 г. Между тях са: „Що е социализъм и има ли той почва у нас“ от Д. Братанов [Д. Благоев] (1891), „Манифеста на комунистическата партия“ от Карл Маркс и Фридрих Енгелс (1891), „Кой на чий гръб живее“ от Дикшайн (1888), „Колективизма“ от Жюл Гед (1892), „Еволюцията на капитала (историческите и икономически възгледи на К. Маркс)“ от Г. Девил (1892) и др. Разбира се, че тук влизат и социалистическите списания от деветдесетте години на м. в.: „Дело“, „Ден“ и „Ново време“.

В библиотеката на Яворов в Чирпан се намира книгата на Н. Г. Чернишевски „Критика на философските предразсъдъци против общинното владение на земята“ (1892), по бялото поле на която има бележки, правени от Яворов при четенето. А между списанията и вестниците, които е получавал и са запазени, са „Работнически другар“ (1895), социалдемократически вестник „Социалист“ (1896), орган на работническата социалдемократическа партия, и др. Има сигурно много, които не са запазени. В библиотеката му се намирал и хърватският вестник „Sloboda“ от 1897 г. По бялото поле на един от броевете на тоя вестник имало бележки от Яворов, по които някои съдят, че той е превеждал от „Sloboda“ статии за българския социалистически печат. Но за това липсват сериозни доводи.

След тоя преглед на социалистическата литература от годините 1892 до 1898, значителна част от която Яворов е лично притежавал, ако приемем, че той наистина я е чел цялата, както заявява, или поне голяма част от нея, ще трябва да предположим, че се е запознал сериозно с основните положения на социализма по най-важните съчинения, достъпни на българския читател по онова време. Ако е проникнал във всичко това дълбоко, той е получил солидна социалистическа подготовка за времето си. За сега няма да подлагаме на проверка това предположение — по-нататък ще видим до каква степен би могло да бъде правдиво то. Във всеки случай ние знаем вече с положителност — ако не точно всички отделни книги — общо взето литературата, от която е черпил Яворов обществени и философски познания. Знаем ония идеи, мисли, настроения, с които той е живял до началото на сегашния век. Знаем неговия идейно-емоционален свят — това е светът на